

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju
Dr. Slavka Becele Ranković – rezervna majorka
JLA, slovenska partizanka in druga dama
Jugoslavije

Imel sem izjemno čast, da sem spoznal prof. dr. Slavko Becele Ranković (1920, Zagrad pri Novem mestu – 2008, Beograd), slovensko partizansko, rez. majorko JLA, soprogo Aleksandra Rankovića in nekdanjo drugo damo Jugoslavije. Priredil sem slovenski prevod in izdajo njene knjig *Življenje z Leko*, napisal predgovor in dodal nove dokumente, zato tudi podnaslov *Resnica o Brionskem plenumu*.

Prof. dr. Slavka Becele Ranković
Grafis Trade Grosuplje, zbirka »Sledi«, 2002

Začelo se je takole: v času natovskih napadov na Beograd 1999, so v podzemnem zaklonišču na Banjici sedeli stari slovenski znanci: dr. Slavka Becele Ranković, admiral Stanislav Brovet in generalmajor Franc Peterka.

Slednji je imel v rokah mojo knjigo *Balkanski vojaški poligon* in razlagal njeno vsebino. V presledkih med bobnečimi eksplozijami ameriških pametnih raket, je Slavka Ranković vprašala kdo je avtor, pa tudi, ali sem kaj napisal o 4. plenumu CK ZKJ in njenemu pokojnemu soprogu Aleksandru Rankoviću. General Peterka je odgovoril, da sem temu vprašaju posvetil celo poglavje in navedel svojevrstno tezo o prisotnosti sovjetske obveščevalne službe. Presenečenje je bilo popolno, zato je prisotnim prebral naslednji odlomek:

»Resnica je skrita v arhivih varnostne službe JLA! Če pozorno preberemo Titovo uvodno besedo na Brionskem plenumu, da je šlo za politično zadevo, boj za oblast in na stanje "precej podobno pod Stalinom", potem je skoraj gotovo, da je Tito dejansko vedel za celotno ozadje! Zato je logična teza, da je tajno ozvočenje Titove spalnice in kabineta izvedla ena od vodilnih vzhodnih obveščevalnih služb kot nekakšno zapoznelo "maščevanje" za poraz v obdobju resolucije Informbiroja! Najverjetneje je šlo za premeteno akcijo specialnih služb iz tujine, ki so z odstranitvijo Rankovića in iniciranim spopadom dveh varnostnih služb dejansko načrtovali dolgoročno operacijo notranje destabilizacije! In če upoštevamo, da je Tito v letih 1922–1924 v Moskvi končal Akademijo Nkvd ... in da je bil vodilni politični agent ene od sovjetskih obveščevalnih služb na Balkanu, potem je bilo logično pričakovati maščevanje zaradi njegove "izdaje leta 1948", seveda povezano z mnogimi načrtovani atentati – 23!

Neposredni izvajalci pa so bili skoraj zagotovo iz "ožjega kroga", verjetno tudi izbranci Varnostne službe JLA! Drugi se enostavno niso mogli niti približati Titovi rezidenci! Tako ostane le še sovjetska ali neka druga tuja agentura (organi Sdv ali Varnostne službe JLA)... Pred samim odhodom Tita v ZSSR, je Jovanka, po pričevanju generala Vuletića, zahtevala, da naj ostane doma Titov osebni sekretar, podpolkovnik Slavko Popović, češ da je sovjetski agent. Tito je privolil! Zdi se, da je bila Jovanka najboljši sodelavec Varnostne službe JLA ravno proti sovjetski obveščevalni službi, od koder je maršalu Titu grozila največja nevarnost! Tako je že prej »padel« tudi general Žeželj!

Seveda ni ostalo samo pri zameri Sdv do Varnostne službe JLA! Šlo je za resne medsebojne konflikte, ki so bili do Titove smrti še nekako skriti, kasneje pa so prerasli celo v organizirane operativne akcije in razne povezave. Skušal bom tudi dokazati tezo, da je leta 1990 prav spor med zvezno Sdv in Varnostno službo JLA v precejšnji meri vplival na razpad Jugoslavije! To vem iz osebne izkušnje, saj sem pred upokojitvijo v Beogradu 1990 obiskal oba načelnika (Sdv in Vs JLA) in takrat tudi zvedel, da sploh nimata stikov, kaj šele da bi sodelovala! Tako so imeli "razbijalci" Jugoslavije, kakor pravi Mesić, proste roke!«

Čez nekaj časa sem iz Beograda dobil ovojnico v kateri je bila knjiga *Život sa Lekom* s posvetilom dr. Slavke Ranković. Seveda sem se zahvalil in ji v zameno poslal mojo knjigo. Ko sem prebral njeno knjigo, sem prišel na idejo, da bi slovenska javnost s posebnim zanimanjem sprejelo njeno pripoved, ki pa ni samo pripoved slovenske partizanske, temveč tudi zagovor dela in življenja njenega soproga Aleksandra Rankovića, Titovega najožjega sodelavca, ki je bil po izsiljeni zaroti odstranjen iz jugoslovanskega političnega vrha!

Dne 18. oktobra 1999 sem ji odgovoril takole:

Spoštovana dr. Slavka Ranković!

Prijetno sem bil presenečen, ko sem prejel Vašo knjigo s posvetilom!

Iskrena Vam hvala!

*Verjetno so Vam moji beograjski prijatelji pokazala ali pa vsaj povedali kaj sem v svojih vojaško – varnostnih zapisih **Balkanski vojaški poligon** napisal o Brionskem plenumu.*

Mojo smelo (in logično) tezo, da je izza Brionskega plenuma dejansko stala sovjetska obveščevalna služba (maščevanje za IB!), so tukaj nekateri zgodovinarji sprejeli s skepto, bivši oznovci – udbovci pa z ogorčenjem! Moje kolege sem nekako pomiril z izpovedjo našega prvega načelnika Varnostnega oddelka 9. armade polkovnika Zvonka Raka. Imenovani je bil dejanski vodja posebne »tehnične« komisije, ki je vse do svoje smrti molčal o svoji vlogi.

Napisal sem tisto, kar je najbližje resnici. Vse ostalo je v arhivih Varnostne službe JLA, pa tudi v sovjetskih.

Vaša knjiga mi je najboljši odgovor!

Ker mi je generalmajor Peterka omenil, da bi bili zainteresirani za izdajo svoje knjige v Sloveniji, bom storil vse, da izide vsaj v Borcu...

Prosim, prejmite iskrene pozdrave!

Dr. Slavka Ranković je s posebnim veseljem sprejela mojo idejo in ponudbo.

Najprej je bilo zamišljeno, da bo njeno knjigo izdala založba **Borec** iz Ljubljane, vendar se je zapletlo okrog tega kdo bo avtor predgovora, kakor tudi glede prevajalca. Ko pa je v reviji **Svobodna misel** izšel kratek prevod iz njene knjige s pripombo uredništva, ali bo kdo v Sloveniji sploh prevedel to knjigo, so se stvari začele zapletati. Uredništvo Borca je odlašalo. Bilo je očitno, da knjige o Rankoviću ne bodo prevedli in izdali.

Zato sem dr. Slavki Becele Ranković predlagal, da zadevo prepusti meni. Kmalu sem našel založnika, financiranje prevoda in izdajo knjige pa je prevzela njena skojevska prijateljica Marija Mlinar. Moja hčerka, profesorica slovenskega in srbskega jezika, Liljana Kranjc Tekavec, je knjigo prevedla, jaz

pa sem napisal izčrpen predgovor. Objavili smo do tedaj neznano poročilo Varnostne službe JLA in izjavo polkovnika Dušana Rusića, mojega znanca. Zato smo knjigi dodal tudi podnaslov **Resnica o Brionskem plenumu**.

Knjiga je izšla julija 2002 in ob predstavitvi sem v Cekinovem gradu v Ljubljani povedal (po opomniku) naslednje:

*Z nekajletno zamudo prihajajo pred naše bralce spomini slovenske partizanske – prof. dr. Slavke Becele Ranković z naslovom **Življenje z Lekom**. Gre za iskreno in pogumno izpoved soproge Aleksandra Rankovića, podpredsednika SFRJ in organizacijskega sekretarja CK ZKJ, legendarnega partizana »Marka«, prvega vodjo Ozne oz. Udbe, najbližjega Titovega sodelavca, ki so ga v družinskem in prijateljskem krogu klicali tudi »Leka«.*

Gre za sugestivno pripoved slovenske delegatke na skojevskem kongresu v Drvarju 1944, ki je bila »dodeljena« Vrhovnemu štabu jugoslovanske partizanske vojske, kjer je nato opravljala zelo zaupne (šifrerske) posle za CK KPJ in osebno za Aleksandra Rankovića, Titovega zvestega bojnega tovariša in tudi glavnega partijskega kadrovika. Naravnost presunljivi so opisi njunih tovariških odnosov, zlasti ko je tudi Ranković spoznal, da ne bo mogel več dolgo skrivati simpatij do črnolase Dolenjke. Nepozaben je prizor, ko je svoji šifrerki in sekretarki dokaj »uradno« povedal, da mora najprej opraviti maturo, nato pa se bosta poročila! Komaj se je premagovala, da ni zavriskala od veselja ... Po poroki je končala ekonomsko fakulteto, kmalu zatem pa je tudi doktorirala. Poleg opisov redke družinske idile in rojstvo sina Slobodana, je doživela tudi nekaj nepozabnih srečanj doma in v tujini, ko je bila tudi uradno druga dama Jugoslavije.

Njeni spomini vsebujejo poleg lirčnih opisov otroštva, skojevske zagnanosti, ljubezni do najbližjih, neizmerne žalosti ob smrti brata, sestre in staršev, šegavih dogajanj med partizanskimi tovariši, tudi dragocene in avtentične opise nekaterih zgodovinskih dogodkov, kot je ozračje v t. i. »Titovi pečini« v Drvarju maja 1944, odnose med Titom in Rankovićem ter drugimi.

Ko je bil Ranković skupaj z ožjim vodstvom Sdv julija 1966 na t. i. Brionskem plenumu zaradi zrežiranega prisluškovanja Titu in drugim politično obsojen, je bil to neverjeten šok in presenečenje ne samo za domačo javnost, temveč tudi za tujino. Čeprav so bili kmalu zatem vsi obdolženci abolirani, so bili glavni akterji na čelu z Rankovićem vendarle odstranjeni z vseh položajev in so tako ostali »politično mrtvi«. Sledile so obsežne politično-ekonomske, predvsem pa kadrovske spremembe! Sdv je bila enostavno obglavljena! Obveljala je tudi uradna partijska ocena, da je bil Ranković nosilec jugoslovanskega velikodržavnega centralizma in s tem tudi zavora samoupravljanju. Začela se je intenzivna kampanja proti unitarističnim in centralističnim tendencam, med notranje sovražnike pa so bili uvrščeni še »rankovičevci«! Najprej je bil

decentraliziran sistem državne varnosti, pa so tako republike dobile svoje varnostne službe. Varnostna služba JLA se je spretno izognila vsem obtožbam, vendar pa so se odnosi s Sdv poslabšali. Nezaupanje je ostalo!

Sledile so tudi druge spremembe. Najprej je 1971 »izbruhnil« hrvški »maspok«, potem je sledila »cestna afer« v Sloveniji, v Srbiji pa se je pojavil nekakšen liberalizem. To je seveda privedlo 1974 do spremembe zvezne ustave, ki je republikam priznala še več pravic. Jugoslavija je dejansko postala že konfederacija.

Zato ni zanemarljiva ocena, da se je dejanski razpad Jugoslavije začel že julija 1966 po Brionskem plenumu, ko je bil razbit enoten varnostni sistem. Po Titovi smrti smo lahko na TV ekranih opazovali še razkroj ZKJ, da bi junija 1991 doživeli tudi razpad JLA – zadnji člen v verigi skupne države!

Razumljiva je splošna osuplost, ko je Aleksandar Ranković nenadoma padel v Titovo nemilost. Ljudje tega enostavno niso mogli razumeti, še manj pa bi lahko pomislili, da gre za **vrhunsko operacijo sovjetske obveščevalne službe, kot maščenje za Informbiro 1948!**

Seveda je to veljalo tudi za družino Ranković in njihove prijatelje in znance. Tudi za Srbe in Srbijo! Zato nam avtorica naniza mnoge dogodke, ki potrjujejo, da se odnosi med Titom in Rankovićem niso spremenili čez noč! Prav zaradi tega, predvsem pa, ker je dobro poznala doslednost in moralna načela svojega soproga, **ni verjela v krivične obtožbe proti njemu!** Ranković je sicer psihično zlomljen in zdravstveno prizadet na samem Brionskem plenumu sprejel na svoja ramena »politično in moralno odgovornost«, vendar proti interesom Partije ni hotel javno nastopati (kakor je to počel Milovan Djilas, ki je svoje glavne napade na Tita objavljaj predvsem v tujini).

Ranković je molčal in zdelo se je celo, da se je sprijaznil s svojo usodo. Pa ni bilo tako! Ranković je vendarle bil izkušen protiobveščevalec in dobro je vedel, da mora resnica enkrat priti na dan. Zato svoje resnice ni skrival. Najraje se je srečaval s partizanskimi tovariši, kjerkoli že. Franc Perovšek nam je v Borcu ohranil zapis njunega slučajnega srečanja poleti 1981 v Strunjanu, ko mu je Ranković odločno zatrdil, da ni organiziral nobenega prisluškovanja Titu in tovarišem, plačal je samo račun za druge!

Ranković je bil trdno prepričan, da bo resnica nekoč zmagala in prišla na dan! Njegova zvesta življenjska sopotnica je vso svojo energijo usmerila v dokazovanje njegove nedolžnosti, zlasti po njegovi nenadni smrti. Najprej je Mladina 1986 objavila odmeven intervju, nato pa je 1998 izdala še knjigo spominov z naslovom **Život uz Leku**. Ocene so bile nadvse laskave.

Nazadnje je zmagala! Pred kratkim je v Beogradu (2001) skupaj s svojima sinovoma Milivojem – Mićom in Slobodanom objavila knjigo z naslovom **Dnevniške zabeleške Aleksandra Rankovića**. Obenem je uspela pridobiti iz arhiva in objaviti znameniti in najbolj vroči dokument – **Poročilo vojno-**

tehnične komisije, s pojasnili njegovega avtorja polkovnika Dušana Rusića (tudi mojega nekdanjega šefa), s katerim je dokončno potrjeno, da so bile **vse obtožbe proti Rankoviću in njegovim sodelavcem iz Sdv popolnoma izmišljene!**

Iz objavljenih dnevniških zapisov je tudi vidno, da je Rankovićevega soproga vseskozi prepisovala (tipkala) in skrivala njegove zapiske. Skrivala jih seveda nista doma, temveč na različnih mestih in pri iskrenih družinskih prijateljih, pa čeprav nekateri niso to ostali do konca. Eden od teh je bil tudi priznani srbski pisatelj in politik Dobrica Ćosić, ki je nazadnje pri njem »shranjene« zapiske izkoristil po Rankovićevi smrti za lastno promocijo. Kot prikaz »zaupnih« pogovorov z Rankovićem, ki jih dejansko ni bilo, je objavil 2000 v svojih **Piščevih zapisih 1951-1968**. Tako je dejansko zatajil svoje usluge šefu nekdanje Ozne in tudi »dokazal«, da so bili tudi nekateri znani pisatelji sodelavci tujih obveščevalnih služb! (Kopirajte pismo pisatelju Dobrici Ćosiću z dne 29. 1. 2001 mi je dr. Slavka Becele Ranković poslala v vednost, vendar ga ne bom objavljala).

O slovenskem deležu okrog priprav in izvedbe Brionskega plenuma, ki ni ravno zanemarljiv, ni še celovito opisan. To je verjetno posledica dejstva, da je bil ta delež izsiljen in zato tudi nepravilčen do Rankovića in celotne resnice o ozadju Brionskega plenuma. Vsi raziskovalci tega obdobja se v glavnem strinjajo, da naj bi bil, poleg Ivana Krajačića - Steve in Vladimirja Bakarića, prav **Edvard Kardelj glavni pobudnik in režiser Brionskega plenuma**. To domnevo utemeljujejo s tem, da je celotno afero prisluškovanja dejansko začel Edo Brajnik - Štefan, ko je leta 1965 kot načelnik zvezne Udbe neposredno pisno obvestil Tita, da prav Ranković prisluškuje njemu, Titu, in ostalim državnim in partijskim voditeljem! Seveda pa Brajnik to ni naredil samoiniciativno.

Takrat sta v zvezni Udbi delala tudi dva Slovenca – ing. Pavle Tepina, direktor Varnostnega inštituta Zveznega sekretariata za notranje zadeve (Zsnz) in Stanislav Pavlin, tehnik, pomočnik direktorja tega inštituta. Iz sodnih spisov je vidno, da sta bila aretirana med prvimi, ker naj bi predstavljala »šibki« člen med zaprtimi funkcionarji zvezne Udbe. Kronska priča načrtovanega brionskega sodnega procesa, **Selim Numić**, podsekretar Zsnz, ki je bil zadolžen za vse operativno-tehnične zadeve, je razkril, da je njegov podrejeni tehnik **Stanislav Pavlin** krivo pričal proti njemu, za kar naj bi pozneje kot nagrado dobil direktorsko mesto v Sežani. Numić tudi navaja, da naj bi se mu Pavlin kasneje tudi opravičeval, češ, da je bil prisiljen na krivo pričanje. Takratni zvezni javni tožilec dr. Franc Hočevar je koordiniral začetni sodni pregon proti Rankoviću in funkcionarjem zvezne Udbe, menda brez zadostnih dokazov. Kdo je usmerjal slovenske udeležence, je seveda mogoče predpostaviti.

O Brionskem plenumu so napisana številna in dokumentirana pričevanja. Naravnost pretresljiva je osebna izpoved in dokumentiran prikaz operativno-tehničnih posegov okrog prisluškovanja že omenjenega Selima Numića pod

naslovom **Dobra zemlja, lažejo**. Vsestranska in poglobljena je tudi študija z naslovom **Aleksandar Ranković – oprostitev brez milosti** (1990), avtorjev Jovana Kesarja in Pere Simića. Konkretna in naravnost uničujoča je kritika vrhunskega obveščevalca Antuna Duhačka z naslovom **Izpoved obveščevalca – vzpon in padec jugoslovanske obveščevalne službe** (1992). Vojin Lukić, tretji obtoženec, pa je 1996 napisal temeljito analizo celotnega dogajanja pod naslovom **Brionski plenum – obračun z Aleksandrom Rankovićem**.

Kljub utemeljenim razlagam neposrednih udeležencev, tudi pričevanjem Aleksandra Rankovića in njegove soproge Slavke, še vedno obstajajo različne interpretacije pravih vzrokov in povodov Brionskega plenuma. Namreč, tudi zgodovinarji še se niso celovito lotili te teme.

Med uradnim partijskim stališče, ki ga je Josip Broz - Tito označil kot »frakcijsko borbo za oblast«, seveda med pristaši centralizma- unitarizma in republiški nacionalisti, kakor tudi utemeljenim razlagam avtorice in njenega soproga Aleksandra Rankovića, da je šlo dejansko za obstoj Jugoslavije, se vsa ostala stališča gibljejo med temi skrajnosti. Zanimive so tudi navedbe nekaterih drugih uglednih posameznikov. Tako je Koča Popović, slavni partizanski general in pesnik, tudi naslednik Rankovića na položaju podpredsednika države, menil, da je šlo za obračun med dvema konkurenčnima službama – Udbo in Kosom. Nепreveren je sum armadnega generala Ivana Gošnjaka, da je šlo za Titovo osebno maščevanje, ker je Ranković menda odkril njegovo članstvo u prostozidarski loži. Obstajajo tudi podatki o posegih tujih obveščevalnih služb, predvsem ameriške. Nihče pa doslej ni omenjal poseg sovjetske obveščevalne službe...

Kakorkoli že, zdi se vendarle, da je najbolj sprejemljiva domneva, da je šlo za dobro pripravljeno in načrtovano **obveščevalno operacijo proti Jugoslaviji in Titu oz. proti Udbi in Rankoviću!**

Ker je znano, da Kominternina (in njene naslednice) ni nikdar odpuščala nezvestobe svojih agentov, je zelo verjetno, da je v tem primeru šlo za maščevanje sovjetskih obveščevalnih služb proti Titu zaradi Informbiroja, za klasično in domiselno akcijo kompromitiranja Udbe in Aleksandra Rankovića, Titovega najbolj zvestega sodelavca.

V prid takšni domnevi govorijo tudi vsa dogajanja, ki so doslej javno znana. Že omenjena trojka režiserjev so bili znani agenti Kominterne, ki so imeli politično podporo ostalih somišljenikov v ZK (Stambolić, Crvenkovski in drugi), v vojaški in civilni varnostni službi (brata Milan in Ivan Mišković) in operativno-tehnično podporo iz Zagreba!

Čeprav je pričevanje polkovnika Dušana Rusića, bivšega namestnika načelnika Varnostne uprave JLA, ki je tudi vodil celotno preiskavo proti Rankoviću in vodilnim funkcionarjem Sdv, tudi avtorja prvega poročila vojno-tehnične komisije, dejansko tudi prelomnica pri razkrivanju ozadja in resnice o

Brionskem plenumu, bi zgodovino Brionskega plenuma lahko zaključili, če bi poiskali leseni kovček v katerem so bili spravljani dokumenti te komisije! Vendar tega kovčka menda ni več v arhivih Varnostne službe JLA! Skoraj je gotovo, da ga bodo nekoč našli v Moskvi ...

Neizpodbitno je dejstvo je, da Josip Broz - Tito kmalu po končanem Brionskem plenumu podpisal ukaz o aboliciji Aleksandra Rankovića in ostalih 16 obsojenih funkcionarjev zvezne Sdv. Po pričevanju Vjenceslava Cenčiča mu je Josip Kopinič, Titov prijatelj in stari agent Kominterne, posredoval dokaze, da je Brionski plenum pripravila in realizirala že omenjena trojka (Kardelj, Krajačić in Bakarić), s tehnik iz Zagreba (Rašeta).

Namreč, polkovnik Rusić mi je tudi povedal, da je vodilna ekipa iz Varnostne uprave JLA (načelnik generalmajor Milan Mišković in polkovnika Lojević ter Damić) delovala po inštrukcijah sovjetske obveščevalne službe. Prisluškovanje je bilo seveda zrežirano! (O izredno pomembni vlogi pokojnega polkovnika Dušana Rusića sledi posebni članek).

Avtorica knjige Življenje z Leko – slovenska partizanka, profesorica in doktorica ekonomskih ved, skrbna mati in zvesta soproga, je pogumno in odločno obranila čast in ime svojega življenjskega sopotnika, svoje in svojih potomcev. Obranila je RESNICO! Mirno in dostojanstveno, strpno in pogumno, brez maščevanja in zamer, vendar odločno – z dokazi in pričevanjem!

*Tako bo s slovensko izdajo njene knjige prišla resnica tudi do njenih partizanskih znancev na Dolenjskem, pa tudi po celi Sloveniji, kjer niso mogli spremljati novih razkritij o ozadju in resničnih vzrokih Brionskega plenuma, Da zaključim: Brionski plenum je bil dejansko uperjen proti Titu in Jugoslaviji! (O tem sem podrobno pisal v svoji varnostni študiji **Brionski plenum in slovenski delež**, objavljeni 2004 v VZG Logatec in na spletišču Vojaštvo - Military).*

*V prednjem smislu sem knjigi dodal podnaslov **Resnica o Brionskem plenumu** in napisal tudi predgovor. Z dovoljenjem avtorice sem na kraju dodal priloge, ki potrjujejo navedeno, in sicer:*

- *Ljubodrag Đurić, general: »Prisluškovanja ni bilo«(Duga, oktober 1986)*
- *»Tega kratko malo ni bilo, in to trdim s polno odgovornostjo« - intervju avtorice (Mladina, december 1986)*
- *Tekst abolicije in intervju z Vojinom Lukićem (Mladina, april 1987)*
- *Intervju z Lazarjem Koliševskim (NIN, junij 1989)*
- *Gavrilo Dotlić, Neznano o Brozovih (knjiga, 1990)*
- *Vjenceslav Cenčič, Titova zadnja izpoved (knjiga, 2001)*
- *Izjava polkovnika Dušana Rusića in Poročilo vojno-tehnične komisije (knjiga Dnevničke zabeleške Aleksandra Rankovića, 2002).*

Ker sta poročilo vojno-tehnične komisije in izjava polkovnika Dušana Rusića tudi kronski dokaz o zrežiranem Brionskem plenumu, navajam prevod izjave polkovnika Rusića:

»Rusić P. Dušan, načelnik protiobveščevalnega sektorja Varnostne uprave JLA.

Načelnik Varnostne uprave Ivan Mišković Brk me je junija 1966 poklical na resen pogovor. Bil sem več kot presenečen. Sporočil mi je, da je A. Ranković ozvočil kabinet in zasebno-družinske prostore tovariša Tita. Vprašal me je, ali bi sprejel delo v komisiji, ki jo je odredil tovariš Tito, da vse to preveri. Za trenutek sem bil zaskrbljen in presenečen, pa sem odgovoril, da sprejemem, s komentarjem, da v kolikor je tovariš Marko prešel na tak način v obračun s tovarišem Tito, da bom to natančno ugotovil in zahteval, da se objavi – in če je, da bom zahteval, da se obesi na Terazijah. V kolikor pa ni – da bom vztrajal na ugotavljanju odgovornosti tistih, ki so si to izmislili in zrežirali. Moj komentar na začetku je bil napačen, ker je I. M. – Brk vedel, kdo so režiserji in kdo, kdaj in kje je sprejel takšno odločitev, da se Ranković politično likvidira. Vedel je, da je to laž in neresnica. Čas je laž potrdil. Seveda, jaz takrat vsega tega nisem vedel, pa tudi predvidevati nisem mogel.

Princip in metoda dela komisije: delala je v dveh skupinah. Eno je vodil I. M. – Brk, drugo, jaz, Rusić. Obe skupini sta imeli ukaz tovariša Tita, kaj je potrebno raziskati in ugotoviti. Vsem poklicanim na zaslišanje in razgovor je bil ta ukaz predstavljen. Moja skupina je delala v vojašnici specialne gardne brigade (na Topčiderju), Brkova je delala v Užiški 15. Rezultate – zapisnike sem obdeloval jaz. Na osnovi vseh zapisnikov sem napisal končno skupno poročilo, skupaj pa sva ga v končni obliki prebrala oba. S kislim obrazom mi je Brk dal vedeti, da ni ravno zadovoljen. Odgovoril sem mu, da je vsebina poročila narejena na osnovi celotne dokumentacije, izjav, dokumentov in podobno, in da ne bom ničesar spreminjal, če pa njemu ne ugaja, naj ga popravi, ampak ga potem jaz ne bom podpisal.

V poročilu je bilo ugotovljeno, da je bilo vse okrog insceniranega ozvočenja neresnično, lažno. Tako je takrat tudi ostalo. Ukazal sem, da se izdelata primeren lesen kovček, ključavnica in pečat in vse skupaj spakira in prenese v analitični oddelek Službe (varnosti JLA) v Ustanički ulici – stavba Vrhovnega vojaškega sodišča. Za nadaljnjo usodo te dokumentacije ne vem. Lahko predvidevam, da je o njeni končni usodi odločil Ivan Mišković ali morda še kdo drugi.

Vse, kar sem predhodno navedel, in seveda še marsikaj drugega, kar se je delalo v istem duhu, je povzročilo ne ravno pričakovano reakcijo – da je bila tako ostra revanšistična in nemilostna do mene, da so me proglasili za okorelega rankovičevca, ki se ga mora tolči z vsemi sredstvi in tudi dotolči, kar se je tudi zgodilo. Da je res bilo tako, priča pet komisij, ki so imele nalogo, da vsekakor dokažejo mojo prevratniško aktivnost v Generalštabu JLA, za kar naj

bi izbral in pripravil skupino somišljenikov, ki bi celo stvar realizirali. Poleg teh petih komisije je delalo vojno-disciplinsko sodišče in na koncu tudi komisija Izvršnega komiteja CK ZKJ na čelu s podpredsednikom (Predsedstva SFRJ) Ratom Dugonjićem. Vse te številne komisije, sodišča in izbrani posamezniki so z lažmi, ponaredki, izmišljotinami, podtikanji in zasramovanjem delali vse, da bi prepričali in dokazali mojo rankovičevsko prevratniško dejavnost v GŠ JLA in širše. Vredno je povedati, da je bilo vse to predstavljeno tovarišu Titu. Na mojo srečo, a njihovo žalost – vse to je bila notorna laž!«

Resnica je vendarle zmagala!«

Te dni (konec avgusta 2013) je srbska vlada sprejela odločitev, da se Aleksandar Ranković tudi uradno rehabilitira.

Pokojna dr. Slavka Becele Ranković – umrla je 2008, bi bila zelo vesela te novice. Naj se veselita sinova Mićo in Slobodan in vnukinje Anja, Binki in Ela.